

Sebastian Stępień¹

Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu
Katedra Makroekonomii i Gospodarki Żywnościowej

Aktualny i przewidywany stan rynku mięsa wieprzowego na świecie

Present and projected state of pigmeat market on a global scale

Synopsis. Rynek mięsa wieprzowego jest wiodącym rynkiem mięsnym na świecie pod względem wielkości podaży i popytu, wysoki jest też udział tego surowca w handlu zagranicznym. W najbliższych latach znaczenie branży dla gospodarki światowej będzie wzrastać, z uwagi na rozwój produkcji w krajach rozwijających się i wzrost zapotrzebowania na surowiec jako rezultat przyrostu liczby ludności, zwiększającej się zamożności części krajów na świecie i zmiany struktury konsumpcji. Z drugiej strony zaobserwować można pewne czynniki ograniczające rozwój rynku, takie jak rosnące koszty produkcji żywca wieprzowego, wymogi w zakresie środowiska naturalnego lub zmiany klimatyczne. Celem pracy jest zaprezentowanie bieżącej sytuacji w produkcji i handlu zagranicznym na rynku mięsa wieprzowego na świecie oraz wskazanie możliwego kierunku zmian do roku 2020, na tle uwarunkowań globalnych. Praca ma charakter przeglądowny, z elementami wnioskowania dedukcyjnego.

Słowa kluczowe: mięso wieprzowe, produkcja, handel zagraniczny, uwarunkowania globalne

Abstract. Pig market is the leading meat market in the world in terms of supply and demand and it has also a high share in foreign trade. In the coming years, the importance of the industry to the world economy will grow, due to the development of production in developing countries and increased demand for pork meat as a result of population growth, increasing affluence of the countries in the world and changing consumption patterns. On the other hand, you can see some of the factors limiting the development of the sector, such as the rising cost of farming, the requirements of the environment or climate change. The aim of the paper is to present the current situation in the production and foreign trade of pigs in the world and to indicate the possible direction of change by the year 2020, against the background of global conditions. The study is a review of literature and data, with elements of deductive reasoning.

Key words: pork meat, production, foreign trade, global conditions

Uwarunkowania globalne produkcji żywca wieprzowego

Produkcja żywca wieprzowego na świecie, a także pozostałych gatunków mięsa, zdeterminowana jest wieloma czynnikami, zarówno o charakterze globalnym, jak i lokalnym/regionalnym. Do tych pierwszych zaliczyć można światową koniunkturę gospodarczą, określaną poprzez stopę wzrostu gospodarczego i poziom dochodów rozporządzalnych, które z kolei kształtują wielkość popytu na mięso wieprzowe. Dotyczy to przede wszystkim krajów rozwijających się (w tym Chin, Brazylii, Rosji, Wietnamu, Meksyku i Filipin, na które przypada ponad 60% konsumpcji mięsa wieprzowego na świecie). Ponadto w tych państwach notuje się wysoki wskaźnik przyrostu naturalnego

¹ Dr, e-mail: sebastian.stepien@ue.poznan.pl

ludności. Wraz ze wzrostem zamożności w tych regionach następuje również zmiana stylu konsumpcji, polegająca na zastępowaniu żywności pochodzenia roślinnego produktami zwierzęcymi, w wyniku czego rośnie zarówno popyt na wieprzowinę, jak i na surowce roślinne przeznaczone do produkcji pasz. Z kolei w krajach wysokorozwiniętych poziom spożycia wieprzowiny kształtuje się na relatywnie dużym poziomie i od kilkunastu lat pozostaje dość stabilny.

Tabela 1. Determinanty produkcji żywca wieprzowego w skali globalnej

Table 1. Determinants of pig production on a global scale

Determinanty produkcji żywca wieprzowego	Opis czynnika
Uwarunkowania makroekonomiczne	światowa koniunktura gospodarcza (w tym stopa wzrostu PKB i dochodów rozporządzalnych), popyt globalny, kurs walutowy, koszt czynników wytwórczych
Czynniki demograficzne i społeczne	zmiany liczby ludności na świecie, zmiana stylu konsumpcji
Polityka państwa na rynku rolnym	protekcjonizm na rynku wewnętrznym i w handlu zagranicznym, m.in. zakupy interwencyjne, wsparcie inwestycji, rządowe programy w zakresie chowu trzody chlewnej, subwencje eksportowe
Oplacalność produkcji	relacje cen żywca wieprzowego do kosztów produkcji, w tym przede wszystkim pasz
Zmiany w łańcuchu produkcji mięsa	procesy koncentracji i konsolidacji gospodarstw rolnych, przetwórców i detalistów, procesy integracyjne producentów mięsa, wzrost znaczenia korporacji transnarodowych.
Przepisy prawne	wymogi w zakresie chowu zwierząt, dobrostan zwierząt, przepisy w zakresie bezpieczeństwa żywności i ochrony środowiska naturalnego
Zmiany klimatyczne	dostępność wody kształtująca podaż roślin paszowych, kurczenie się zasobów ziemi rolniczej

Źródło: Opracowanie własne.

Światowa podaż mięsa wieprzowego w dużym stopniu wynika z kształtowania się kursu walut (znaczenie tego czynnika wzrasta wraz z rozwojem handlu światowego), w tym w szczególności dolara amerykańskiego, jako waluty wspólnej dla większości transakcji surowcami rolnymi. Przykładowo, deprecjacja dolara była jednym z impulsów wzrostu cen światowych żywności w latach 2007-2008 i 2010-2011 [Plantier 2012; Cardwell, Barichello 2009]. Jednocześnie, relacje kursów walut, w połączeniu z ceną czynników wytwórczych, wpływają na przepływ kapitału w kierunku krajów o relatywnie niskich kosztach produkcji, tj. krajów azjatyckich i Ameryki Południowej. Obszary, które tradycyjnie dominowały w produkcji i handlu zagranicznym produktami żywnościowymi (państwa Europy Zachodniej, Stany Zjednoczone) tracą dziś swoją przewagę, wynikającą z wyższej efektywności produkcji i zmuszone są szukać nowych źródeł konkurencyjności. Taka sytuacja jest również efektem rozprzestrzeniania się korporacji transnarodowych, które lokują kapitał tam, gdzie osiągnąć zyski są najwyższe, tj. głównie w krajach rozwijających się. Oznacza to między innymi wydłużenie drogi, jaką pokonuje żywność od „pola do stołu”, a to stwarza pokusy do uzyskania dodatkowych dochodów mniejszym kosztem, poprzez wprowadzanie do obrotu żywności gorszej jakości, tym bardziej, że długie kanały dystrybucji utrudniają śledzenie i monitorowanie łańcucha żywnościowego. Produkcja odbywa się zatem w regionach, które gwarantują niższe koszty pracy i zużycia

materiału, lecz często w regionach, gdzie czynnikiem lokalizacji upraw i chowu zwierząt są minimalne wymogi środowiskowe i co do stosowanych technologii [Kowalczyk 2010]. Pozytywną konsekwencją tego procesu w długim okresie może natomiast być zmniejszanie się luki rozwojowej pomiędzy tymi regionami [Boehlje 2009].

Omawiając uwarunkowania podaży mięsa wieprzowego w skali światowej nie sposób pominąć wpływu działań instytucji rządowych w zakresie wspierania krajowej produkcji. Przykładowo, w Chinach kontynuowany jest proces koncentracji chowu w fermach przemysłowych, stymulowany polityką państwa w zakresie subsydiów inwestycyjnych dla hodowców świń, importu prosiąt, czy (okazjonalnie) wsparcia cen poprzez zakupy interwencyjne [Livestock... 2012]. W Brazylii hodowcy trzody chlewnej wspierani są przez rządowe programy, polegające na dofinansowaniu zakupów kukurydzy, wykorzystywanej do żywienia zwierząt, wydłużaniu okresu spłat kredytów i pożyczek, jak również czasowym zawieszeniu obciążeń podatkowych. Pomoc ze strony państwa jest także czynnikiem sprzyjającym zwiększaniu skali chowu i odbudowie stada trzody chlewnej w Rosji², chociaż tempo tego procesu silnie uwarunkowane jest cenami ziarna oraz kwestiami związanymi z bezpieczeństwem zdrowotnym zwierząt. W Unii Europejskiej rynek wieprzowiny wspierany jest w niskim stopniu, głównie poprzez refundacje wywozowe (choć od 20 kwietnia 2012r. zostały one ustalone na poziomie 0euro/100kg mięsa³) i okresowo dopłaty do prywatnego przechowywania⁴.

Produkcja mięsa wieprzowego na świecie

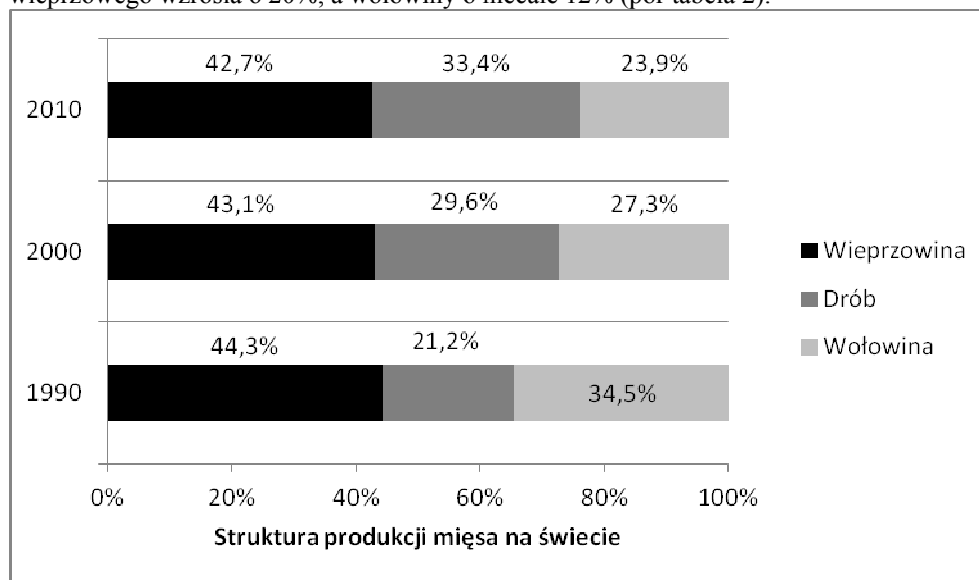
Udział wieprzowiny w łącznej podaży mięsa na świecie jest najwyższy. Biorąc pod uwagę trzy najbardziej popularne gatunki mięsa – wieprzowinę, drób i wołowinę – produkcja tego pierwszego w roku 2010 stanowiła 42,7%. Za nim plasowały się kolejno drób (33,4%) i wołowina (23,9%). W okresie dwóch ostatnich dekad (1990-2010) proporcje te zmieniły się dla drobiu i wołowiny, gdyż nastąpiła substytucja mięsa wołowego tańszym mięsem drobiowym. Relatywnie niższe ceny drobiu napędzały światowy popyt na ten surowiec, co stymulowało rozwój jego produkcji. Nie bez znaczenia był także fakt niższego zapotrzebowania na pasze przy spaszaniu drobiu oraz możliwość zwiększania skali chowu bez konieczności powiększania arealu, co w warunkach coraz większej ograniczoności obszarów rolnych ma istotne znaczenie. Udział podaży mięsa wieprzowego utrzymuje się na dość stabilnym poziomie, z niewielkim spadkiem w okresie 1990-2010 (por. rys. 1). Biorąc z kolei pod uwagę okres ostatnich 10 lat (2002-2012) widać wyraźnie różnice w zakresie dynamiki podaży mięsa trzech wymienionych gatunków.

² Relatywnie wysoki zakres pomocy państwowej w Rosji jest w dużej mierze uwarunkowany strukturą gospodarstw produkujących trzodę chlewną. 2/3 z nich to duże gospodarstwa państwowe i spółdzielnie, a 30% zwierząt znajduje się w prywatnych gospodarstwach rolnych i chłopskich (dane Państwowego Urzędu Statystycznego Federacji Rosyjskiej, strona internetowa: <http://www.gks.ru>, dostęp: 17.03.2013)

³ Zgodnie z rozporządzeniem wykonawczym KE nr 342/2012 dnia 19 kwietnia 2012r.

⁴ Dopłaty do prywatnego przechowywania mogą być uruchomione przez Komisję Europejską, jeśli średnia cena rynkowa mięsa klasy E (w wadze poubojowej schłodzonej) spadnie poniżej 103% ceny referencyjnej, wynoszącej 1509,39 EUR/tonę. W praktyce w okresie 2004-2011 narzędzie to uruchamiane było dwukrotnie – od 29 października do 4 grudnia 2007r. oraz od 1 lutego do 4 marca 2011r. [por. Kuznowicz 2011]. Poza dopłatami do prywatnego przechowywania istnieje możliwość wykorzystania specjalnych środków interwencji, w sytuacji nadzwyczajnego wzrostu cen mięsa wieprzowego (np. wskutek chorób zwierząt), zgodnie z art. 44 i 46, 186 i 191 rozporządzenia KE 1234/2007.

Największy, prawie 50% wzrost odnotowano w przypadku drobiu, produkcja mięsa wieprzowego wzrosła o 20%, a wołowiny o niecałe 12% (por tabela 2).

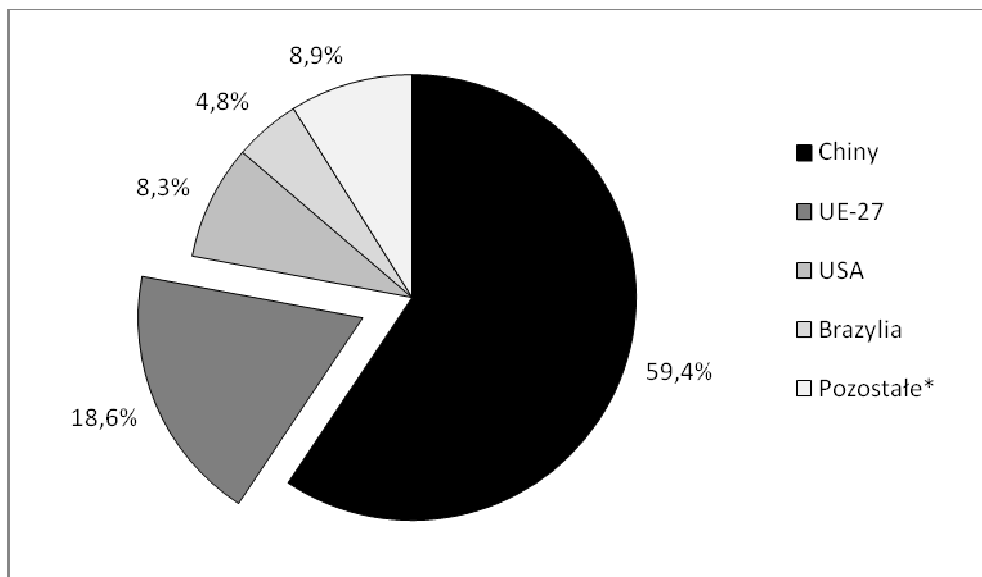

Rys. 1. Struktura produkcji mięsa na świecie w okresie 1990-2010

Fig. 1. The structure of meat production in the world in the period 1990-2010

Źródło: [Trostle et.al. 2011].

Na początku 2012 roku pogłowie świń na świecie liczyło niespełna 800 mln szt., przy czym prawie 60%, tj. 473 mln sztuk było w Chinach. W Unii Europejskiej pogłowie trzody chlewnej liczyło 265 mln sztuk, co stanowiło 18,6% światowego pogłowia świń. W dalszej kolejności były Stany Zjednoczone (8,3%), Brazylia (4,8%), Rosja(2,2%) i Kanada (1,6%) (por. rys. 2). Nieco odmienne udziały poszczególnych krajów dotyczą rocznej produkcji żywca wieprzowego, co uwarunkowane jest relacją liczby ubojów zwierząt w danym roku do średniego poziomu stada. I tak, na Chiny przypada 55,6% globalnej liczby ubojów, UE – 21,6%, Stany Zjednoczone – 9,4%, Brazylię – 3,1%, a na pozostałe kraje łącznie 10,3%. Globalna produkcja mięsa wieprzowego w 2012 roku osiągnęła rekordowy poziom, przekraczając 104 mln ton. Sytuacja ta miała miejsce w warunkach rosnących cen pasz, które ograniczały marże producentów, pomimo poprawy efektywności chowu i rządowych programów interwencyjnych w niektórych krajach. Światowym liderem na rynku wieprzowiny od wielu lat pozostają Chiny, których udział w łącznej podaży sięga prawie 50% (ponad 51 mln ton) [Pork... 2013]. Na drugim miejscu są Stany Zjednoczone z produkcją 10,4 mln ton [Livestock...2012], co stanowi 10% udziału na świecie (od 2000 do 2012 roku podaż w USA wzrosła łącznie o ponad 20%).

*W tym głównie: Rosja, Kanada, Japonia, Korea Płd.

Rys. 2. Struktura pogłowia świń na świecie (stan na początku 2012r.)

Fig. 2. The structure of the pig population in the world (as of the beginning 2012)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych [USDA 2013].

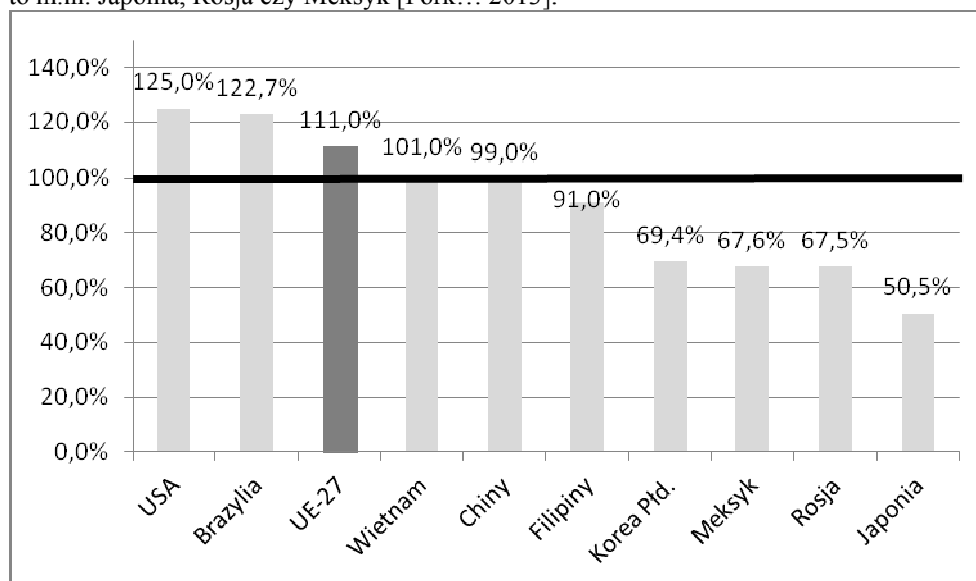
W Unii Europejskiej łączna podaż wieprzowiny utrzymuje się na stabilnym poziomie i w 2012 roku wyniosła niecałe 23 mln ton, co stanowiło 22% udziału na świecie [Short... 2012]. Czynnikiem wpływającym na rozwój rynku w tym regionie są przede wszystkim ceny pasz, kształtujące opłacalność chowu. Drożące zboża prowadzą do restrukturyzacji branży, czego efektem jest upadek mniej efektywnych podmiotów i wzrost koncentracji pogłowia w większych gospodarstwach. Działaniem dostosowawczym o charakterze doraźnym w takiej sytuacji jest również skrócenie okresu tuczu i sprzedaż lżejszych zwierząt. Duże znaczenie dla funkcjonowania branży mają ponadto wymogi UE dotyczące dobrostanu zwierząt i ochrony środowiska naturalnego. Warto jeszcze wspomnieć o Brazylii, która w roku 2012 osiągnęła najwyższy w historii poziom produkcji – 3,3 mln ton. Był to wynik silnie wzrastającego eksportu surowca na rynki krajów rozwijających się. Czynnikiem stymulującym wzrost podaży mięsa są także większe plony roślin paszowych, uzyskane dzięki wyższej produktywności i zwiększeniu obszaru pól uprawnych (w latach 1986-1996 ziemia przeznaczona pod uprawę zbóż, soi i trzciny cukrowej wynosiła niecałe 30 mln ha, w latach 2006-2010 zwiększyła się do ok. 45 mln ha) [Instituto... 2013].

Do końca obecnej dekady, tj. do 2020r., szacuje się ponad 20% wzrost podaży mięsa wieprzowego. Nastąpi on przede wszystkim w krajach rozwijających się, w tym głównie w Chinach, Brazylii, Rosji, Meksyku czy Ukrainie, gdzie przewidywana produkcja ma się zwiększyć ok. 40%. Głównymi czynnikami wzrostu podaży surowca pozostanie przyrost liczby ludności, wzrost zamożności tej części świata oraz zmiana struktury konsumpcji. Ponadto relatywnie niskie koszty produkcji i liberalizacja wymiany handlowej stwarzać będą impuls do inwestowania kapitału w tych regionach. Z grupy państw rozwiniętych

około 10% przyrost odnotują Stany Zjednoczone, natomiast w krajach UE podaż będzie stabilna, choć możliwe są przesunięcia wewnątrz regionu⁵ [FAPRI... 2010].

Handel zagraniczny mięsem wieprzowym

W ostatnich latach zauważyć można dynamiczny rozwój handlu zagranicznego mięsem wieprzowym. Tylko w okresie 2002-2012 światowy eksport tego surowca wzrósł o 87%, a import o 78%. Udział eksportu mięsa wieprzowego w łącznym eksporcie trzech gatunków mięsa (wieprzowego, wołowego i drobiowego) wahał się między 24% w 2002 roku a 28% w 2012r. (por. tabela 2). Najwyższe obroty dotyczyły drobiu (udział na poziomie 40%), a następnie wołowiny (30%). Kluczową determinantą struktury handlu zagranicznego na rynku mięsa wieprzowego jest relacja podaży i popytu w danym kraju lub regionie świata, określająca stopień samowystarczalności w zakresie omawianego produktu. Państwa o nadwyżkowej w stosunku do popytu produkcji to Stany Zjednoczone, Brazylia oraz UE jako całość (a w jej strukturach przede wszystkim Dania, Holandia, Niemcy, Francja i Hiszpania). Największy producent mięsa wieprzowego, Chiny, to jednocześnie największy konsument, a stopień samowystarczalności dla tego kraju w 2012r. kształtował się na poziomie 99%, co oznacza, że brakującą część uzupełnia import. Z kolei kraje o niskiej relacji podaży do popytu (wśród czołowych graczy na rynku) to m.in. Japonia, Rosja czy Meksyk [Pork... 2013].

Rys. 3. Relacja podaży do popytu na rynku mięsa wieprzowego w wybranych krajach w 2012r.

Fig. 3. The relationship between supply and demand in the pork market in selected countries in 2012

Źródło: Opracowanie własne na podstawie [Pork... 2013].

⁵ Obniżenie się podaży mięsa wieprzowego dotyczyć może przede wszystkim krajów Europy Wschodniej. Tylko w latach 2010-2012 w Polsce, Czechach i na Węgrzech pogłowie trzody chlewnej spadło o ok. 20%, tj. 3,5 mln szt. (por. dane Eurostat, strona internetowa: epp.eurostat.europa.ec.europa.eu, dostęp: 10.02.2013).

W roku 2012 import mięsa wieprzowego osiągnął rekordowy poziom 6,8 mln ton i dotyczył głównie krajów, w których produkcja wewnętrzna nie nadążała za wzrostem popytu. W grupie tych państw znajdują się wspomniane Chiny, które po okresie wahań w latach 2005-2011 (wynik epidemii wśród trzody chlewnej w 2008 i 2011r.) ustabilizowały zakupy mięsa na nowym, rekordowym poziomie, przekraczającym 800 tys. ton. Do importu zachęca niższa cena zagranicznego surowca oraz ciągle kontrole krajowych producentów w zakresie bezpieczeństwa żywności. Warto też podkreślić, że chociaż Chiny są trzecim największym importerem wieprzowiny na świecie, stanowi on mniej niż 2% konsumpcji tego mięsa.

Liderem jeśli chodzi o import mięsa wieprzowego od wielu lat pozostaje Japonia (prawie 1,3 mln ton w 2012r.), a za nią plasuje się Rosja (prawie 1 mln ton). W przypadku Rosji import dotyczy przede wszystkim surowca z Białorusi w ramach umowy o unii celnej, a ponadto z Ukrainy i Chile, które stopniowo zwiększają swój udział na rynku rosyjskim. Od połowy 2012 roku rozwój handlu zagranicznego kształtowany jest w warunkach członkostwa Rosji w strukturach WTO, co może przynieść zwiększenie importu w kolejnych latach. Znaczącym importerem surowca jest również Meksyk (niecałe 700 ty. ton), w którym konkurencyjne ceny finalne wieprzowiny w relacji do cen wołowiny oraz zmiana nawyków konsumenckich napędzają popyt na mięso wieprzowe. Warto także wspomnieć o Korei Płd., w której występuje stagnacja produkcji krajowej, a import staje się bardziej konkurencyjny wraz z obniżaniem stawek celnych w ramach Umowy o Wolnym Handlu ze Stanami Zjednoczonymi i UE [Livestock... 2012].

Tabela 2. Produkcja, eksport i import mięsa na świecie w latach 2002-2012.

Table 2. Meat production, export and import in the world in the years 2002-2012.

Gatunek mięsa	2002	2004	2006	2008	2010	2012	2012/2002 (%)
Produkcja (mln ton w ekwiwalencie mięsa)							
Wieprzowina	88,01	92,80	96,08	98,53	102,97	105,52	19,9%
Wołowina	51,24	51,33	57,54	58,05	57,30	57,26	11,7%
Drób	59,17	60,85	69,26	76,74	83,11	88,27	49,2%
Eksport (mln ton w ekwiwalencie mięsa)							
Wieprzowina	3,90	4,86	5,22	6,15	6,08	7,31	87,4%
Wołowina	6,27	6,50	7,50	7,49	7,82	8,13	29,7%
Drób	6,31	6,62	7,12	9,07	9,46	10,76	70,5%
Import (mln ton w ekwiwalencie mięsa)							
Wieprzowina	3,87	4,17	4,92	5,92	5,89	6,90	78,3%
Wołowina	5,24	4,89	6,84	6,93	6,62	6,67	27,3%
Drób	4,86	4,77	6,87	8,29	8,19	8,99	85,0%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie [Livestock and Poultry...2006, 2009 i 2013].

Największymi eksporterami mięsa wieprzowego na świecie są Stany Zjednoczone i Unia Europejska. Łącznie oba regiony w 2012r. sprzedały na rynki zagraniczne ponad 2,7 mln ton produktu, co stanowiło prawie 2/3 całkowitego eksportu. Jeśli do tego dodać Brazylię i Kanadę, wynik sięga 90%. Eksport USA, w wysokości 2,4 mln ton rocznie, oparty jest na silnym popycie ze strony Meksyku i Rosji, a także głównych rynków

azjatyckich. Sprzedaż zagraniczna UE (2,3 mln ton rocznie) obejmuje przede wszystkim rynek rosyjski i chiński. Z kolei Brazylia lokuje swoje produkty na rynkach w Hong Kongu, Angoli, Argentynie i Singapurze, a także coraz częściej na rynku chińskim. Chociaż Chiny są importerem netto mięsa wieprzowego, ich udział w eksporcie tego towaru jest również istotny i stanowi 3% obrotu. Głównymi odbiorcami chińskiego mięsa są Hong Kong i Japonia oraz inne rynki azjatyckie. Nowym graczem w handlu wieprzowiną jest Chile. Sprzedaż tego kraju na rynki zagraniczne wzrosła w okresie 4 lat (2008-2012) o 20%, a kluczowi klienci to Rosja i kraje Ameryki Płd.

W kolejnych latach oczekiwać można nasilenia wymiany handlowej na rynku mięsa. Biorąc pod uwagę cztery gatunki mięsa – wieprzowinę, drób, wołowinę i owce – szacowana wielkość eksportu wzrośnie z niecałych 25 mln ton w 2010 roku do ok. 30 mln w 2020 roku, tj. o 20%. Największa dynamika sprzedaży dotyczyć będzie drobiu – średniorocznie o 2,4%, natomiast w przypadku wieprzowiny i wołowiny średnia roczna zmiana kształtować się będzie na poziomie +1,2% rocznie. W rezultacie handel mięsem wieprzowym przekroczy 7,5 mln ton, a jego udział w łącznych obrotach handlu zagranicznego na rynku mięsa w 2020 r. wyniesie ok. 25% (przy ponad 40% udziale drobiu i 30% wołowiny). W układzie geograficznym krajami o najwyższej stopie wzrostu eksportu będą Brazylia, Stany Zjednoczone, Chile, Tajlandia [Brown 2010].

Podsumowanie

W artykule wskazano obecny stan rynku mięsa wieprzowego na świecie oraz przewidywane kierunki zmian na tle uwarunkowań globalnych. Na podstawie zawartych informacji można przedstawić następujące konkluzje:

- czynnikiem kształtującym koniunkturę na rynku mięsa wieprzowego w ostatniej dekadzie był wzrost światowego PKB i dochodów dyspozycyjnych ludności, który napędzał popyt na mięso w krajach rozwijających się;
- istotne znaczenie dla rozwoju podaży, jak i handlu zagranicznego miały zmiany kursu walut, w tym przede wszystkim dolara, a także działania instytucji państwowych w zakresie wsparcia producentów trzody chlewnej;
- podaż globalną mięsa wieprzowego kształtuje kilka największych podmiotów, w tym przede wszystkim Chiny, z połową światowej produkcji, Stany Zjednoczone, Unia Europejska jako region, a poza tym Brazylia, Rosja i Kanada. W kolejnych latach przewiduje się zwiększenie podaży w krajach rozwijających się (głównie Chiny, Brazylia, Rosja, Meksyk, Ukraina), przy niewielkim wzroście w Stanach Zjednoczonych i stagnacji w UE;
- handel zagraniczny mięsem wieprzowym zdeterminowany jest stopniem samowystarczalności danego kraju lub regionu w zakresie podaży surowca. W związku z tym największymi eksporterami wieprzowiny pozostają Stany Zjednoczone, Brazylia i Unia Europejska ogółem, z drugiej strony najwyższy import dotyczy Japonii i Rosji, a także Chin, mimo że są one największym producentem trzody chlewnej. Jeśli chodzi o perspektywy wymiany handlowej, w najbliższych latach można oczekiwać zwiększenia skali obrotów, a liderami wzrostu eksportu będą Brazylia, Stany Zjednoczone, Chile i Tajlandia.

Literatura

- Boehlje M. [2009]: Globalization and Agriculture: New Realities, Center for Food and Agricultural Business, Purdue University, West Lafayette.
- Brown R. [2010]: Long Term Strategic Trends in World Meat Markets 2010-2015-2020. Measuring the impact of recent changes and crises on world meat markets into the next decade, Gira – Consultancy & Research Prospective of Strategie, Ferney-Voltaire.
- European Commission [2012]: Short Term Outlook. No 3, Directorate-General for Agriculture and Rural Development, Brussels.
- Cardwell R., Barichello R. [2009]: High Food Prices and Developing Countries: Policy responses at Home and Abroad, *Canadian Agricultural Trade Policy and Competitiveness Research Network Commissioned Paper*, No. 1.
- FAPRI Staff Report 2010: FAPRI 2010. U.S. and World Agricultural Outlook. Iowa State University, University of Missouri-Columbia, Ames-Iowa, pp. 332-333
- Instituto Brasileiro de Geografia e Estatística 2013, strona internetowa: www.ibge.gov.br, dostęp: 27.02.2013.
- Kowalczyk S. [2010]: Bezpieczeństwo żywności, moda czy konieczność?, *Biuletyn Informacyjny ARR*, nr 9-10, s. 107-108.
- Kuznowicz K. [2011]: Informacja na temat instrumentów UE dopuszczających interwencję na poszczególnych rynkach rolnych, Krajowa Rada Izb Rolniczych, Warszawa.
- Plantier L.C. [2012]: Commodity Markets and Commodity Mutual Funds, *Investment Company Institute Research Perspective*, Vol. 18, No. 3, p. 1-32.
- Trostle R., Marti D., Rosen S., Westcott P., Why Have Food Commodity Prices Risen Again?, USDA, Washington 2011, s. 14.
- USDA [2006]: Livestock and Poultry: World Markets and Trade, USDA – Foreign Agricultural Service, October Washington.
- USDA [2009]: Livestock and Poultry: World Markets and Trade, USDA – Foreign Agricultural Service, October Washington.
- USDA [2012]: Livestock and Poultry: World Markets and Trade, USDA – Foreign Agricultural Service, October Washington.
- USDA [2013]: Livestock and Poultry: World Markets and Trade, USDA – Foreign Agricultural Service, Washington.
- USDA [2013], strona internetowa www.fas.usda.gov/data.asp, dostęp: 28.02.2013.
- USDA – Foreign Agricultural Service [2013]: Pork Summary Selected Countries, strona internetowa: www.fas.usda.gov, dostęp: 10.02.2013.